

obrađuje običaje u vezi s 13. prosincem (Lucija) i kritički se osvrće na mišljenje Kretzenbachera o porijeklu lika vještica u vezi s tim danom. Mišljenje Liungmanna i Kretzenbachera o sjevernobalkanskom porijeklu lika vještice koji je posredstvom Ilira došao na Zapad, autorica prihvaća samo s određenom rezervom.

Posebno se poglavlje posvećuje poeziji blagdanskih običaja i daju se odabrani primjeri. Primjera ima i usput u prethodnim poglavljima, ali se gradivo ovdje daje sistematski, po tematici podijeljeno u 6 grupa.

Bela Römer

KUSTAA VILKUNA, FINNISCHES BRAUCHTUM IM JAHRESLAUF. Folklore Fellows Communications No. 206, Helsinki 1969, 365 str. + 16 tabla.

Pored izlaganja samih činjenica o godišnjim (kalendarskim) običajima Finaca i s njima vezanim vjerovanjima, magiji i sl., svrha je ovom djelu, po riječima autora, da ih kulturnohistorijski osvijetli, a na »finskoj se periferiji« mnogo štošta dočulo za što evropsko etnološko proučavanje može biti osobito zainteresirano. Prikazuju se kalendarski običaji do stanja otprilike oko I svjetskog rata, no autor poseže u dalju i najdalju prošlost da osvijetli sudbinu ove ili one finske tradicije, pače da dokuči i postanje ili podrijetlo gdje je to moguće.

Mnogo toga poznato je i s drugih strana folklora Evrope, pače dijelom i odavde s njena jugoistoka. U prvom redu stoga što sadržaj tih običaja i pozadina njihova u nekim vjerovanjima ili magiji dobrim dijelom izvire iz odnosa čovjeka uopće prema toku prirode i osjećaja njegove zavisnosti od nje, bilo kad se to tiče njegove hrane i njenih zaliha, bilo zdravlja ili bolesti, bilo nekoga drugog boljitka ili nevolje. A u tome je, moglo bi se reći, u svojoj neukosti nepopravljivo odan varavom uvjerenju i nadi da može intervenirati u tom prirodnom toku zbivanja — i to najuspješnije upravo u određeno doba, pače u određeni dan, jer promašaj takve smišljene, tradicijom posvećene intervencije može imati loše posljedice, pa je dobro bar osigurati se i umiriti savjest (kad ne bi bilo ništa poduzeto...).

Autor sustavno vodi brigu o prošlosti pojedinih pojava ove vrste, navodi potvrde o njima iz historijskih izvora, zaključuje o starini ili podrijetlu na osnovi njihova poredbenoga proučavanja, pri čemu pomažu i kulturno-geografske karte rasprostranjenosti nekih značajnijih pojava, bilježi i objašnjava svagdje imena dana, običaja ili njihovih pojedinosti, osvrće se stalno na utvrđene ili slučajne vanjske utjecaje na finske običaje, napose švedske, ruske i srednjoevropske, a osobito na zavisnost o tradicijama kršćanske crkve (koja je u Finskoj uhvatila korijen tek u 11. stoljeću), na utjecaj njezin na kalendarski sistem i njegove izmjene pa s tim u vezi na tako važno pomagalo kakvi su u Finskoj bili drveni kalendari rovaši, u upotrebi sve do 19. stoljeća, kao pomagala za pravilno održavanje pojedinih blagdana.

Sve se to susreće na mnoštvu stranica ovoga djela, prijeko potrebnoga u evropskoj etnologiji, gdje se mogu vrlo lako nabrojiti djela ove vrste o drugim evropskim narodima.

Tu mnoge činjenice u prvi čas iznenađuju čitaoca, ako im se i nalaze objašnjenja. Udarit će npr. mnogome u oči lik visokoga obeliska od naslaganih

čjepanica, zapaljen na dan sv. Ivana ljetnoga — savršena paralela našim »vuzmicama« i sličnima dublje u srednjoj Evropi; ili božićni stol sa svetačnim hljebovima i pod sav nastrt slamom; ili medvjedi praznik (isp. u Srba »mečkin dan«) i mnoštvo drugih takvih slučajeva, od kojih se neki dadu uvjerljivo objasniti dok drugi podnose samo nagađanja ili čekaju objašnjenja od budućih studija. Šteta je, možda, što u popis literature nije uneseno nešto više djela i studija iz ostale evropske etnološke literature, koja po svom značaju ovamo pristaju i mogu korisno svakom čitaču proširiti okvire ove materije (tako npr. J. G. Frazera *Golden bough*, W. Mannhardta *Wald- und Feldkulte* i druga djela ovoga već donekle prevladanoga autora, neka djela M. P. Nilssona, E. Fehrlea *Feste und Volksbräuche europäischer Völker* pa *Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens* s mnogo data i vidika uz ovu tematiku, kad su već unesena djela W. Liungmanna, O. A. Ericha i R. Beitla — a nisu na žalost, jamačno propustom, navedeni radovi nekoliko autora zabilježenih u notama uvoda samo imenom i godinom).

U nizu djela ove vrste u evropskoj etnologiji i njenoj folkloristici ovo je jedno od najopsežnijih, svestrane i temeljite fakture, pa je ovim izdanjem prijevoda dosadašnjih dvaju izdanja na finskom jeziku udovoljeno potrebi pristupačnosti daleko širem krugu.

Milovan Gavazzi

ZMAGA KUMER, UVOD V GLASBENO NARODOPISJE, Skripta za 3. letnik Muzikološkega oddelka Filozofske fakultete [v Ljubljani], Razmnoženo kot rokopis, Ljubljana 1969, 141 str.

Knjiga sadrži četiri poglavlja: 1. Pojam, postanak, razvoj i metode etnomuzikologije, 2. Narodna pjesma (folklorna vokalna muzika), 3. Narodni muzički instrumenti, 4. Narodni plesovi. Svakom poglavlju dodan je popis važnije literature. Notne primjere nalazimo samo u drugom poglavlju.

Prvo poglavlje donosi velik broj tumačenja i definicija termina »etnomuzikologija«. Prikazujući razvoj te znanosti, autorica informira o različitim teorijama o postanku i razvoju folklora i folklorne muzike. Daje kratak pregled rada istaknutijih etnomuzikologa, etnomuzikoloških ustanova i periodike.

O etnomuzikološkoj djelatnosti u Jugoslaviji autorica objavljuje samo veoma sažete informacije. Smatramo da bi studentima muzikologije bila korisna nešto opširnija obavještenja — kao i bibliografski podaci o onim radovima koje autorica sama navodi kao važnije.

Uz različita mišljenja iskusnih stručnjaka o terenskom i arhivskom radu Zmaga Kumer ističe važnost i veliku korist toplog humanog odnosa istraživača prema kazivaču. Potrebno je da istraživač nastoji shvatiti kazivača i njegov život, da stvori prijateljsko raspoloženje u kojem će, onda, kazivač bez skanjanja pred stranim čovjekom mnogo neposrednije i autentičnije izvoditi svoju pjesmu ili svirku.

Najveće je poglavlje o narodnoj pjesmi. Autorica sistematski polazi od pojma narodne pjesme i njezinih nosilaca. Nalazi ih prema W. Wiori, u osnovnim slojevima društva (*Grundschichten*) sviju nacija i zemalja. Stoga Z. Kumer posebno naglašava kako u muzičkoj folkloristici nisu ni »ethnos« ni